

DISSERTATIO PHILOLOGICA
QVA
MELCHISEDECVM
MESSIAE TYPVM

Ebr. VII. 1. 10.

PRAESIDE

VIRO EXCELLENTISSIMO DOCTISSIMO
ANDREA GEORGIO WAEHNERO

Linguar. Or. P. P. O.

PRAECEPTORE ET HOSPITE SVO EA QVA PAR EST
ANIMI OBSERVANTIA COLENDO

D. XX. FEBR. MDCCXXXV.

PLACIDO ERVDITORVM EXAMINI SISTET

AUCTOR RESPONDENS

IOANNES HENRICVS TODE

*Zollenspihero - Lubeca - Hamburgensis,
S. S. Theol. Cultor.*

GOTTINGAE,

APVD A. VANDENHOECK, ACAD. TYPOGR.

58

~~58~~ ~~58~~ ~~58~~

Diss. A. 229 (27)

Coll. diss. A
229, 27

S. R. Imperii
Reipublicae Hamburgensis Senatui
Splendidissimo

*Viris Illustribus Magnificis Consultissimis Amplissi-
mis Prudentissimis Spectatissimis Gravissimis
Dominis Consulibus*

MARTINO LVCAE SCHEELE I. V. D.

CORNELIO POPPE

CONRADO WIDOW I. V. L.

NICOLAO STAMPEEL I. V. D.

Dominis Syndicis

IOANNI IVLIO SVRLAND I. V. L.

IOANNI SCHLVETER I. V. D.

IOANNI KLEFEKER I. V. L.

CLEMENTI SAMVELI LIPSTORP I. V. L.

Dominis Senatoribus

IOACHIMO COLDORF

BARTHOLDO HENRICO BROCKES I. V. L.

ALBERTO RODRIGO ANKELMANN

LVDOLPHO OTTE

RVDOLPHO AMSINK

PAVLO JENISCH

LVCAE VON SPREKELSEN I. V. D.

JORGE JENQVEL

LVCAE CORTHVM I. V. L.

ALBERTO SCHVLTE

MARTINO HIERONYMO SCHEELE I. V. D.

VINCENTIO RVMPF I. V. D.

IACOBO LANGERMANN I. V. L.

IOANNI IOACHIMO BOETEFEV

RVDOLPHO BERENBERG

HIERONYMO HENRICO KENZLER

IOACHIMO RENTZEL I. V. L.

NICOLAO SCHVBAK I. V. L.

HERMANNO RIEKE

CHRISTIANO DRESKY I. V. D.

PETRO GREVE

FRIEDERICO ALBERTO ANKELMANN I. V. D.

IOANNI HENRICO SIMON I. V. D.

NICOLAO HINSCH

Dominis Secretariis

NICOLAO LVCAE SCHAFFSHAVSEN I. V. D. &
Protonotario.

FRANCISCO VON SOMM Archiuario.

DIEDERICO DE DOBBELER I. V. L.

WOLDERO SCHEELE I. V. L.

) 3

PATRIAE PATRIBVS OPTIMIS
STRENVIS RELIGIONIS PROPVGNATORIBVS
LIBERTATIS DEFENSORIBVS VIGILANTISSIMIS
TRANQVILLITATIS PVBLICAE IVRIS ET IVSTITIAE
STATORIBVS ET DEFENSORIBVS
MAECENATIBVS MAXIMIS
OMNIVM SCIENTIARVM PROMOTORIBVS
DOMINIS AC PATRONIS SVIS
SVMMAE PIETATIS CVLTV PROSEQVENDIS
PERENNEM FELICITATEM
SALVTEM PVBLICAM SALVBERRIMIS SAPIENTISSIMISQVE
IPSORVM CONSILIIIS FELICITER RESPONDENTEM
DEVOTA MENTE PRECATVR
ACADEMICASQVE HASCE SVAS
D E M E L C H I S E D E C O
PRIMITIAS
SVBMISSA OBSERVANTIA

D. D. D.

IOANNES HENRICVS TODE
Zollenspikero - Lubeca · Hamburgensis
S. S. Th. C.

§. I.

Non contemnendum *Abrahami laudibus* pondus addit, *bellum, quod aduersus Syros suscepit reges a)*. Summam eius *pietatem* facit testatam, quae sola illum movit, vt Lotum ex fratre nepotem, officiorum sibi patruo debitorum, aliquando non satis memorem, ex hostium, qui illum captiuum abduxerant, eriperet manibus. Insignem eius confirmat *fidem*, qui manu exigua, magno tamen animo, bellum cum quatuor regibus quinque aliorum victoribus, renovare non dubitaret, certam sibi a Deo pollicitus victoriam. Docet denique, eum dignum fuisse, cui a Chittaeis nomen *שר אלהים*, *principis magni*, ita enim cum philologorum optimis verba interpretamur, tribueretur. Reuersum iam ab ista hostium clade *conuiuio excipit* obuius ei factus *Melchisedecus*. Quoniam ex verbis, quibus Moses hanc rem commemorat, non satis constat; num sacrum fuerit conuiuium, non definimus. Silentio autem praetereunda nobis haud est *figurata Iudaeorum huius conuiuii explicatio*. Fercula, non quae corpus, sed quae animum recrearent, Abrahamo adposita fuisse putant. Melchisedeci Historia,
Dicunt

a) Genes. XIV.

Dicunt enim, Melchisedecum Abrahamo pontificis functiones, sanctissimamque de summo numine exposuisse doctrinam. Ipsorum verba audiamus *b*):

הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון. ר' שמואל בר נחמן ורבנן יר' שמואל אמר הלכורה כהונה גדולה גלה לו ילחם זה לחם הפנים ויין אלו הנסכים: ורבנן אמרי תורה גלה לו ישנאמר

(Ad verba) Produxit panem & vinum; fuitque ille pontifex Dei supremi, *R. Samuel Nachmanides & doctores nostri* (hunc iam modum commentantur.) *R. Samuel dixit: Functiones pontificales ipsi exposuit. Quippe panis panes propositionis significat; & vinum, libamina. Doctores autem nostri dicunt: Legem ipsi explicuit. Quemadmodum (Prouerb. IX, 5.) dicitur: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui. Durante isto conuiuio, uti videatur, epinicium in Abrahami laudes cani iussit Melchisedecus. Dicit Moses: ויברכהו, id est, laudes eius enarrauit, & bene illi est precatus. Epinicii verba idem subiungit: ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ. Eadem, qua adhuc, felicitate summum numen, caelorum & terrae dominus, porro beare pergat Abrahamum. Verbis, אלה עליון קנה שמים וארץ, Deus summus caeli terraeque dominus, declarat, Abrahamum non immerito omnem victoriae spem in Dei auxilio posuisse. Ob concessam Abrahamo victoriam Deum porro concelebrat, וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך. Debitaeque summo numini persoluantur gratiae, qui tuos hostes tibi in manus compegit. Num paucis hisce verbis, iteratis vicibus ad concentum musicum recitandis, totum*

con-

b) Breschith rabba, par. 43. fol. 47, 3.

constiterit epinicius; an Moses non nisi breue eiusdem dederit argumentum, non nostrum est disquirere. Contra ea Abrahamus ex praeda decimas dedit Melchisedeco. Ex sacri Geneseos scriptoris verbis videre non licet, vter alteri dederit. Quin suspicari ex illis possis, Melchisedecum dedisse Abrahamo. In antecedentibus enim de Melchisedeco fuerat sermo; nec, dum ad historiam de datis decimis pergitur, *nominatiuus*, quo diuersa persona indicetur, adiungitur. *ויתן לו מֶשֶׁךְ מַלְכֵּי* *Deditque illi decimas de omnibus.* Id quod saepe apud scriptores sacros fieri, si vel haud mediocris exinde oriatur obscuritas, vt de qua persona loquantur sit haviolandum, ex hoc loco discite. Quare totius connexionis sollicitè semper habenda est ratio. Sed extra dubium posita res est. Iudaei, *Abrahamum decimas dedisse*, contendunt; quibuscum & Paulus facit *c)*. Idem Paulus nos docet *d)*, Abrahamum Melchisedeco dedisse decimas ἐκ τῶν ἀποθιμάτων, de praeda; cum Moses dicat מֶשֶׁךְ; quod de omnibus Abrahami bonis interpretari possis. Quod per ἀποθιμάτια manubiarum primitiae diis sacrae intelligantur, demonstrandi labore merito supersedemus, cum id per alios rectè sit praestitum *e)*. Quemnam vero in finem Abrahamus Melchisedeco decimas dedit? Respondeas forsàn, vt sumtus, quos conuiuio impenderat, quodam modo compensarentur. Quod quidem non negabimus. Credibile tamen nobis est,
reue-

c) Ebr. VII, 2.

d) v. 4.

e) Vid. excitatos in *Io. Christ. Wolfii* Curis philolog. crit. ad h. l.

reuerentiae erga summum numen illiusque pontificem Melchisedecum maxime testandae causa id ab Abrahamo fuisse factum. Id enim Paulus vrget.

§. II.

Quisnam
fuerit
Melchi-
sedecus.

In officium & personam Melchisedeci inquisituris ad Mosen, qui primus eius fecit mentionem, est recurrendum. Hic Melchisedecum, מלך שלם, Regem Salemi, adpellat. Cuiusnam vero Salemi? Num forsan illius, quod in finibus Issascharitidis Jordani esset adpositum f). Iter Abrahami id nobis persuadere posse videatur. Qui hunc vero excipit paragraphus docebit, Salemm ludaeis esse Hierosolymam, quae eodem interdum nomine venit. In quo & nos lubentius acquiescimus, quo minus hoc in iis est, quae nos scire, aut nostra aut aliorum multum interfit. Hac de re dubios nos relinquit Paulus. Porro Moses dicit de Melchisedeco, וְהָיָה כֹהֵן כְּהֵן לֵאלֹהִים עֲלִיּוֹן. Quae verba duplicem cum admittant interpretandi rationem, dubitare possis, utram earum eligas. Possis enim ea transferre: Et erat pontifex Dei supremus; vel, Pontifex erat Dei supremi. Sed non est, cur horum verborum explicatio diu nos habeat dubios, cum Paulus ea ita interpretetur: ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ ὑψίστου, Erat pontifex Dei supremi. Eodem modo Alexandrinus reddit. Hoc tamen non vetat, quo minus illum summum salutemus pontificem. Saepe enim fieri solet, ut כהן sine addito idem quod כהן גדול, id est, pontificem maximum significet. Quare ἀρχιερέως, id est, summi pontificis nomen illi tribuit Paulus. Ad personam

f) Conf. Hadr. Relandi Palaeatina, p. 505. 9-6. seqq. ed. Traiect. Batau. 1714.

nam eius quod attinet, variae variorum de ea sunt sententiae. Est *Angelus*, Origeni *g)*; *Spiritus Sanctus*, Hieracitis *h)*; *Virtus Dei ipso Christo potentior*, Melchisedecianis *i)*; Ipse *Christus*, multis *k)*; *Henochus*, Henrico Hulsio *l)*; *Chamus*, Petro Iuriaeo *m)*; *Cananaeus quidam*, Clerico *n)*; Si non *Semus*, ex posteris tamen eius aliquis, Ludouico Borgefio *o)*. Quarum sententiarum fere singulas multi sunt secuti. Plures recensere taedet coniecturas *p)*.

§ III.

Iudaeorum plerique sententiam, quod *Melchisedecus* sit *Semus*, isque iustitiae studiosissimus Hierosolymorum rex, certam esse, saltem ad veritatem propius

Iudaeis
est *Se-*
mus.

g) vid. *Hieronymus*, Epist. 73. ad Euangelum, Opp. Tom. I. p. 439. edit. Dominici Vallarsii Veronae 1734.

h) vid. *Epiphanius* aduersus Haeres. haeres. 67. opp. Tom. I. p. 711. edit. Dionysii Petauii. Parisiis 1622.

i) vid. *Augustinus* aduers. Haeres. haeres. 34. opp. Tom. VIII. p. 9. edit. Benedictinor. Antwerp. 1700.

k) vid. *Epiphanius* haeres. 35. p. 474.

l) in peculiari libro edit. Lugd. Bat. 1707. *Augustinum Calmetum* quoque pro Henocho pugnare, *Wolffius* in *Curis philolog. & crit. ad Ebr. VII. p. 761.* perperam scribit. Is enim Cananaeum regem fuisse suspicatur.

m) *Histoire critique des dogmes & cultes part. I. c. 10. p. 67. seqq.* Amst. 1704.

n) *Commentar. in Genes. XIV, 18.*

o) *Histor. crit. Melchisedeci, cap. VI. p. 247. seqq. citante Io. Franc Buddeo Hist. eccl. V. T. Vol. I. p. 267.*

p) vid. *Io. Albert. Fabricii* cod. Pseudepigr. Vet. Test. Tom. II. p. 329. Tom. III. p. 72. seqq. *Augustini Calmeti* *Dissertations & prolegomenes de l'Ecriture sainte, Tome II. part. 2. Dissert. 3. p. 65-78. ed. Paris. 1720.*

pius accedere, existimant. Testimonia ipsorum lustremus. Ex veteribus primum locum occupet *Targum Ionathanis q)*: ומלכי צדק ומלכא צדיקא הוא שם

בר נח מלכא דירושלם נפק לקדמות אברם ואפיק ליה להם
וחמר ובהווא זימנא הוה משמש קדם אלהא עילאה:

(*Ad verba*) Et Melchisedek. Rex iustus autem, qui erat Semus, filius Noachi, rex Hierosolymorum, obuius fuit Abrahamo. Qui panem & vinum adportari iussit. Is vero illo tempore summi numinis pontificatum administrabat. Idem fere habet *Targum Hierosolymitanum r)*;

ומלכי צדק מלכא דירושלם הוא שם הוה כהן רבא רעילאה:

Melchisedek autem, rex Hierosolymorum, qui fuit Semus, erat pontifex maximus summi numinis. Huc quoque pertinent, quae leguntur in Breschith rabba s):

ומלכי צדק ארני צדק . צדק נקראת ירושלים . שנ' צדק
ילין בה : מלך שלם י' יצחק הבבלי אומר שנולד מהול :

(*Ad verba:*) Et Melchisedek. (Vt Ios. X, 1.) Adonizedek. Zedek vero (i. e. iustitia,) dicitur Hierosolyma. Quemadmodum dicitur (Es. 1, 21.) Iustitia pernoctare debebat in ea. (*Ad verba:*) Rex Salemi (i. e. Rex perfectus.) Rabbi Isaac Babylonius dixit, (eum ita adpellari,) quod circumcifixus sit natus. Recentiores inter *Aben Esram t)*
nomi-

q) ad Genes. XIV, 18.

r) ad Genes. XIV, 18.

s) Par. 43. fol. 47, 3.

t) Commentar. ad Genes. XIV.

nominasse fatis erit ; cuius haec verba sunt :

ומלכי צדק נקרא כן בעבור שהוא מלך על מקום צדק
ויה כי הוא שם יושלם היא ירושלם והער ויהי בשלם סכו :

(Ad verba:) Et Melchisedek. Ita dicitur, quia rex lo-
ci Zedek erat. Sunt, qui dicunt, fuisse Semum. Salem
autem est Hierosolyma. Id quod intelligitur ex (Ps.
LXXVI, 3.) Estque Salem tentorium eius. Ex hisce pa-
tet, voces צדק, מלכי צדק, ludacorum nonnullos vt *adpella-
tiuas* interpretari, vt *regem iustitiae* significant; ho-
rumque aliquos צדק, *iustitiae* vocabulum, de *Hieroso-
lyma* accipere, qua in vrbe iustitiae sedes sit. Simili
ratione שלם nonnullis *adpellatiuum* nomen est, & *perfe-
ctum* significat; ex eo effecturis, Melchisedecum *cir-
cumcisum* esse natum. Praeputio enim instructos pro
imperfectis declarant; non quidem propter defectum,
sed propter excessum. Eiusmodi autem in explica-
tionibus non sensum literalem dare velle Iudaeos,
sed allegoriis indulgere, memento.

§. IV.

Sententiarum de *Melchisedeci persona* si vnam pro Quae
certa poneremus, verendum nobis esset, ne a teme- sententia
ritatis reprehensione prope abessemus. Quae cum praefe-
ita sint, cum Theologorum optimis u) statuimus, sa- renda.
tius esse, si *ignorantiam* hac in re nostram profiteri non
dubitemus. Nihil nobis *absurdus* videtur illorum
coniecturis, qui in *Angelo, Spiritu Sancto, Virtute Dei*
*ipso Christo maiore, ipsoque Christo, Melchisedeci per-
sonam*

u) vid. Buddei Hist. Eccl. V. T. Vol. I. p. 268.

sonam quaerunt. Moses enim vt *hominem*, eumque *regem*, describit, Melchisedecum; qui Abrahamo de reportata victoria gratulatus, cum conuiuio exceperit cum exercitu, ab eoque decimis sit donatus. *Christum* per Mariam *hominem esse natum*, certum est. Sed quod *ante hanc suam natiuitatem vt hominem se vquam conspicendum praebuerit*, tam *incertum*, vt fidem prorsus non mereatur. Nec maiorem veri speciem prae se fert illa opinio, quod *Henoch* in terram rediturus coelo descenderit. Quid enim inter mortales illis, qui semel immortalitatem sunt consecuti? Pro *Chamo* quidem hoc argumenti proferri possit; Melchisedecum fuisse *regem in Palaestina*. Sed quis demonstrat, Cananaeos Palaestinam incoluisse solos? A quibus ne *Pherisaei* quidem, qui tamen eiusdem regionis incolae erant, orti videantur *w)*. Ita comparata est tota de Melchisedeco historia, vt *nemo minorem pientissimi Melchisedeci prae se ferat speciem quam impius Chamus*, vel *posterorum illius aliquis*; quorum plerique patre & proauo non fuerint meliores. Qua ratione, quaeso, summus istorum temporum ad hos peruenit pontificatus? Et num imaginari tibi possis, in bene precando Abrahamo hos futuros fuisse tam negotiosos? Illosne decimis honorauerit Abrahamus? Sententia vero, quod *Semus Melchisedek* sit, eiusmodi est, vt, nisi certa sit, *vero* tamen esse *simillimam* demonstraturos nos confidamus. Praeter eum neminem mortalium proferri posse, in quem ea, quae

w) Quia 1) Gen. X, 15-18. in Cananaeis coloniis non numerantur Pherisaei. 2) Cananaeis nonnumquam, vt diuersi, ad latus ponuntur. E. g. Gen. XIII, 7.

quae Moses, David & maxime Paulus de Melchisedeco dicunt, singula rectius dici potuerint, ex deinceps dicendis adparebit. Quod ut suis locis rectius docere possimus, ad sequentia attendendum nobis iam erit momenta. 1) *Semum incolam Palaestinae*, inque ea regem magnum esse potuisse, idque eo maiore cum verosimilitudinis specie, quod Noachus eum Cananaeorum declaravit dominum x), neminem in dubium vocaturum confidimus. 2) Non illud nobis sumimus, ut annum definiamus, quo Abrahamus Syros bello superavit reges. Sufficit, Paulum y) nos docere, hoc ante Isaacum natum esse factum. Iam vix vitio nobis vertetur, ut portentosam *Alexandrini chronologiam* susque deque feramus; secundum quam fieri non potest, ut Melchisedecus idem sit qui Semus; cum iuxta hunc calculum inter eius mortem & Abrahamum natum 730. anni intercesserint. Secundum *Iudaeorum* vero nostrumque calculum talia pro Semo res est. Proavi eius, si solum Noachum patrem excipias, omnes, iam ante diluuium rebus humanis erant erepti. Ipseque Noachus, secundum calculum *Iudaeorum*, anno 48. Abrahami, ideoque ante diuinam eius vocationem inque Palaestinam accessum, morte iam erat defunctus. Ex iis, qui ante diluuium lucem adspexerant, Semus, non tempore huius belli tantummodo, sed 35. etiam annos post obitum Abrahami, solus superstes fuisse traditur. Secundum nostram autem, quae noui foederis auctoritate nititur, *chronologiam*, Noachus biennio ante Abrahami natiuitatem viuendi fecit finem; &

Semus

x) Gen. IX, 26.

y) Ebr. VII, 10.

Semus quidem 25. annis ante, quam *Abrahamus* de vita decederet, attamen 50. demum ab *Isaaco* nato, diem obiit supremum. 3) Eandem, quam in *Melchisedeco* pietatem, etiam in *Semo* conspiciamus; quam pater eius laetus laudat, dicens: ברוך יהוה אלהי שם, *Laudatus sit Dominus Deus Semi*, hoc est, quem *Semus* pie colit. 4) Largiamur, *Semum* *Noachi* primogenitum non fuisse. Quia natus maximus anno aetatis *Noachi* 500. 2); *Semus* vero demum 502. in vitam editus fuit; id quod *Arphaxadi* nos docet natiuitatis annus a). At vero primogeniturae iura *Semo* *Noachus* tribuisse videatur. Saltem extra omnem dubitationem est positum, magnam ei prae *Iapheto*, nato, uti videtur, maximo, praerogatiuam a patre esse concessam, dicente b): יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם *Deus dilatet Iaphetum, & sedes ipsi in tabernaculis Semi concedat.* 5) Licet in medio relinquamus, num summi pontificis munus cum primogenitura tum temporis fuerit coniunctum; ex iis tamen, quae modo diximus, facile colligatur, summi pontificis dignitatem maiore iure competiisse nemini, quam *Semo*. 6) lisdemque de causis credere fas est, quos inter debebat homines, *Semum* ut dominum, regemque suum esse veneratos.

§. V.

Messias
cum
Melchisedeco
compara-
tur in
Psalmo
CX.

Equidem non ab eorum statum partibus, qui effata, quae ex veteris foederis monumentis, in no-
uo

2) Genes. V, 32.

a) conf. Genes. VII, 11. XI, 10.

b) Genes. IX, 27.

uo citantur, omnia, vt *vaticinia de Christo* vel noui foederis tempore interpretanda esse temere credunt; nulla difficultatum, in quas incurrunt, & quibus tollendis pares esse non possunt, habita ratione. Cum *Luthero* potius aliisque *Theologis cordatis* statuimus, quibusdam *adplicationibus*, more *Judaeorum* factis, locum esse relinquendum. Ex *connexione* igitur & *scopo scribentium*, cum reliquis *effati tum excitati tum excitantis circumstantiis*, veram *adlegationem ab adplicatione distinguendam* esse arbitramur. *Psalms* autem *CX.* nihil continet, quod *secundum sensum literalem de Messia* explicari nequeat. Ad hunc totum istum *Psalms* tendere, *ipse Christus* nos *diserte docet* *bb)*. Quis enim argumento eius, *Judaeos* conuicturi, *Messiam supra nudi hominis sortem esse euectum*, neruus ac vis probandi inesset, nisi hic *Psalms* *vaticinium de Messia* contineret? Nonne etiam *aduersarii* eius *silentio* suo testantur, *nonnullos saltem doctorum* suorum hunc *Psalms* *de Messia* interpretari? Quae cum ita sint, non possumus non totum hunc *Psalms* proprio ac natiuo suo sensu de *Messia* accipere. *Comparisonem* auctor eius instituit *Messiae cum Melchisedeco*. Quem iam in *Mosis* de *Melchisedeco* historia *Christi* typum fuisse, non quidem negabimus; sed id temere adferentes suo sensu abundare facile patimur. Attamen cum scriptor sacer hac de re nos in dubio relinquat; nos adfirmare non audemus. *Paulus* igitur *Psalms* *CX.* in *Messiam* non *adplicat*, sed de illo *vere explicat*; & *causas* nobis ostendit, *cur cum Melchisedeco* potius, quam *Aharone* pontifice, *comparandus* sit *Messias*. *c)*

bb) Matth. XXII, 41-46.

§. VI.

c) Ebr. V, 6. 10. 11. VI, 20. VII, 1-21.

§. VI.

Psalmi
CX. per
Judaeos
explica-
tio.

Judaei cum veteres tum recentiores, quorum ad manus nostras venerunt explicationes, hunc Psalmum CX. vel de Abrahamo vel Davide interpretantur.

De Abrahamo Talmud cc), אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל ביקש הק"ב להוציא כהונה משם שנאמר והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם למקום הוציאה מאברהם שנאמר ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבר לברכת קונו ימיר נתנה לאברהם שנאמר נאם ה' לארזי שב לימיני עד אשית אויבך הרום לרגליך יובתריה כתיב נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכיצדק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן לאל עליון הוא כהן ואין זרעו כהן :

„*Dixit Rabbi Zacharias, sequentem in modum docuisse*
„*Rabbi Ismaëlem. Voluit Deus ter optimus maximus sus-*
„*scitare sacerdotium ex Semo. Quoniam dicitur (Gen.*
„*XIV. 18.) Ille vero erat pontifex summi numinis.*
„*Quoniam vero Abrahami laudes summi numinis laudibus*
„*praeposuit; ex Abrahamo id suscitavit. Quippe ita dici-*
„*tur: (Gen. XIV. 19.) Et benedixit illi, dixitque:*
„*Faueat Abrahamo summum numen, quod caeli &*
„*terrae dominus est. Concelebratumque fit summum*
„*numen. Tum Abraham: Aequumne vero est, serui lau-*
„*des laudibus heri eius praepone? Subito igitur Abrahamo*
„*datum (sacerdotium) est. Quemadmodum dicitur (Ps.*
„*CX, 1:) Dixit Deus domino meo: confide ad*
„*dextram meam, donec hostes tuos scabellum pe-*
„*dum tuorum posuerim. Et dein (v. 4.) sequitur:*
„*Juravit Deus, neque poenitebit eum. Tu sacerdos*
eris

cf) Nedarim, fol. 32, 2.

„eris in perpetuum, al dibhrathi Malchisedek, (hoc
 „est) propter verba Melchisedeci. Et hoc id ipsum est, quod
 „scriptum legimus, (Gen. XIV. 18.) Ille vero ponti-
 „fex erat summi numinis. *ILLE sacerdos erat: non ve-*
 „*ro posteri eius sacerdotes fuerunt.* „ In quam senten-
 tiam & *Isaacides d)* ire videtur. Quippe putant,
 1.) hoc facere ad *soluendum dubium*, cur auctor illum,
 de quo in Psalmo loquitur, *dominum suum* adpellet;
 siquidem Abrahamus a quolibet posterorum suorum
 hoc nomine iure meritoque sit insigniendus. 2.) Cre-
 dunt vero, Psalmum loqui de *victoria Abrahami de Sy-*
ris regibus reportata. 3.) *Melchisedecum* denique non
typum Abrahami in summi pontificis dignitate, *sed*
 hunc illius in hoc munere *successorem* constituunt.
 Contra ea de *Dauid* in hoc Psalmo agi contendit
Paraphrastes Chaldaeus, cui & *Aben Esra e)* calculum
 adiicit. Idque ea de causa, quod *Zionis* in Psalmo
 facta sit mentio. Eandem explicationem & *Isaacides*
 priori subiungit, quo lector habeat, quam eligere
 possit. *Aben Esra* igitur statuit, 1.) hunc Psalmum
 ab alio quodam in *Dauidem* esse compositum; quem ut
 regem suum iure meritoque nomine ארמי, *domini sui*,
 condecorauerit. 2.) Porro Psalmum loqui conten-
 dunt, de *regno a Saule ad Dauidem* translato. 3.) Ob-
 seruant, כהן non *sacerdotem* solum, sed *regem* etiam,
 significare.

§. VII.

De huius igitur Psalmi sensu & scopo ipsos inter Verior
 Judaeos parum conuenire, ex iis, quae modo dixi- Psalmi
 mus, CX.
explica-
tio.

d) Commentar. in Pf. CX.

e) Commentar. in Pf. CX.

mus, in aprico est positum. Licet vero hae explanationes haud parum prae se ferre antiquitatis videantur, ferunt autem propter *Rabbi Ismaëlem & Paraphrasin Jonathanis*; non tamen inde euincere poteris, *Judaeorum multos tempore Christi hunc Psalmum de Messia non esse interpretatos*. Nonne *Rabbi Ismaël* seculo a Christo secundo demum floruit? ff) At *Jonathan* circa Christi tempora paraphrasin suam conscripsit. g) Hoc largiamur. Num vero inde sequitur, doctores sui temporis omnes hunc Psalmum cum ipso de Davide accepisse? Sed quid ad nos istae Judaeorum explanationes! Id nobis negotii credimus potius dari, ut alia, quae cum primi auctoris, de quo Christus & Paulus certiores nos faciunt, scopo magis consentiat, interpretatio in medium a nobis proferatur. En! tibi illam! V. I. CANTICVM DAVIDIS EFFATVM DEI AD DOMINVM MEVM, Messiam, hoc est. CONSIDERE AD DEXTRAM MEAM. Qui ad sortem humanam, imo non felicissimi serui depressus fuisti; ad maiestatem tuam diuinam, ut *ecclesiae caput & dominus*, iam reuertere. DONEC HOSTES TVOS SCABELLVM PEDVM TVORVM PONAM. Quod quidem ante tuum ex terris abitum non fiet. Dein vero seueram in *Judaeos*, pessimos tuos hostes, *vindictam* exercebo. Ceterosque tuos inimicos, suo quemque tempore, debellabo. V. 2. SCEPTRVM POTENTIAE TVAE DEVS EX ZIONE EMITTET. *Diuini tui legati Hierosolymis docere incipient; vnde ad exteros pergent: doctrina sua permultos sanctissimi tui regni ciues facturi.*

IMPE-

f) vid. Deuenerandi Praesidis mei Ant. Ebr. Sect. VI. §. 1358. p. 719.

g) ibid. §. 1326. p. 706.

IMPERA INTER HOSTES TVOS. Euangelii doctrinam, non obstantibus inimicis Iudaeorum moliminibus, longe lateque dilatabunt. Multos, qui tui antea & veritatis fuerant inimici, morigeros sanctissimi tui regni facient ciues. v. 3. POPVLVS TVVS, QVI SVA SPONTE tua regis castra sequentur, TEMPORE MILITIAE TVAE, SANCTA CVM MAIESTATE FACIENDAE, VELVTI EX VTERO AVRORAE prodibunt. Diuini hi tui legati, qui ad te Messiam recipiendum faciles erunt, & quos calamitates per Iudaeos tibi inferendae a tui amore non auertent, ecclesiae christianae primitiae erunt, primique illius tuis auspiciis doctores. Bella enim non armis sed salutari tua doctrina, geres; vesanam pharisaeorum & gentilium superstitionem incredulitatemque oppugnaturus. TIBI ERIT ROS IUVENTVTIS TVAE. *Apostrophe ad Apostolos.* Tibi, o Messiae popule. Vobis pientissimis Christi legatis. Moses *b)* doctrinam suam cum rore comparat: חול כפל אמרתי, *stillet instar roris sermo meus.* Ros iuventutis, id est, doctrina, qua Israëliticus populus in infantia sua id est, in primis gentis exordiis, imbutus fuerat. Quam primam gentis originem descripturus *Hoseas i)* dicit: כי נער ישראל, *cum infans esset Israël.* Hanc veterem illibatam & diuinam Moses & prophetarum doctrinam vos, Christi legati reuocabitis. v. 4. Quenam vero illa est? IURAVIT DEVS; NEQVE POENITEBIT EVM. *Sanctissime primis iam parentibus promisit; quam non reuocandam promissionem per Prophetas saepius repetiit.* TE, Messiam,

b) Deut. XXXII, 2.

i) Hof. XI, 1.

fiam, PONTIFICEM FUTURUM ESSE IN SECVLA. Messias, per illum restauranda salus, fides, virtutis studium, Mosis & prophetarum doctrinae summa fuerunt. Isque *summus pontifex erit ecclesiae christianae, dum orbis stabit* duraturae. AD RATIONEM MELCHISEDECI. Summi numinis *pontifex* erat. *Melchisedek inter gentiles.* Quem ex animalibus victimas obtulisse non legimus; *carmina* autem in summi numinis honorem, *quae salutarem hominibus doctrinam spirarent*, cecinisse relatum legimus. *Par Christi ratio erit. Nullum Iudaeorum & gentilium faciet discrimen.* Abrogatoque umbratico Iudaeorum cultu, suis *fidem & caritatem* vnice commendabit. Cetera Paulus habet. v. 5. DOMINVS AD DEXTRAM TVAM STABIT. Noli timere, caulae Christi exigue grex. Deo & Christo, *aduersus Iudaeorum ceterorumque hostium molimina*, ducibus vtemini. PERCVTIET DIE IRAE SVAE REGES. In *reipublicae Iudaicae per Titum Vespasianum excidio*, improbos Iudaeorum duces zelotasque fundet supplicioque addicet. v. 6. VINDICTAM SVMET DEVS A GENTIBVS, VT PLENVS CAESORUM CADAVERIBVS SIT, DVM CAPITA EORVM CONTERET, CAMPVS MAGNVS. In illa *reipublicae Iudaicae clade*, multa Iudaeorum centena millia miserandum in modum peribunt. v. 7. DE TORRENTE IN VIA BIBET. Gentis Israëliticae *victorias* descripturus Bileam *k)* dicit, וַרַם חַלְלִים יִשְׁתֶּה, *sanguinem confessorum bibet.* Sic in istis Iudaeorum stragibus tam copiosus sanguis fluet, vt torrentium instar in fluuios & mare exitum quaerant, adeoque *fluminum undis* sitim restinguere cupientes *cum illis Iudaicum*
san-

k) Num. XXIII, 24.

sanguinem haurire cogantur. PROPTEREA CAPUT EXTOLLET. Iudaicis igitur persecutionibus liberata, laeta caput extollet *ecclesia Christiana*, & sub tutela diuinae mansuetudinis adquiescet.

§. VIII.

Praemissis his, quae a nobis erant necessario praemonenda, ad *Pauli iam Melchisedecum* nos accingimus, Ante vero breue *septem priorum* epistolae ad *Ebraeos capitum argumentum* praemittere iuuabit. *Veritatem religionis Christianae* vir sanctus in ea demonstratus, docet: 1.) *Christum* omnibus *Prophetis* esse maiorem, qui gentes quoque extraneas ad Dei ecclesiam adsciuerit; ipse Deus; qui morte sua peccata nostra expiauerit; & ecclesiae caput sit. I, 1-3. 2.) *Maiorem* esse ipsis *angelis*. Quare illius quoque doctrina reuerentius sit habenda, quam lex *Mosaica* angelorum ministerio lata. I, 4-14. II, 1-13. 3.) *Maiorem* esse *Mose*; doctrinamque eius & salutem ab eo sperandam digniorem *Mosaica*. III, 1-19. IV, 1-13. 4.) *Maiorem Aharone*; pontificem *Melchisedeco similem*. IV, 14-16. V, 1-11. 5.) In parenthesi, *Christianorum*, ad quos scribit, *segnitiem* in *Christianismo* proficiendi *accusat*. Quos tamen *constantes mansuros* sperat. V, 12-14. VI, 1-20. 6.) *Comparatur Christus* pontifex *cum Melchisedeco* pontifice, huiusque *comparationis fundamentum* exponitur VII, 1-28.

Argumentum
priorum
Capitum
Epistolae
ad Ebraeos

§. IX.

Duae potissimum *Paulo* sunt *causae*, cur ad *Psalmi CX.* auctoris imitationem, *Christum*, vt summum noui foederis pontificem, *cum Melchisedeco conferat*.

Comparationis
Messiae
cum Melchisedeco
1.) *Ma-*
ratio.

1.) *Ma-*

1.) Maximis enim *Melchisedecus super Aharonem* omnesque ex illius stirpe in pontificatu successores eminebat *praerogatiuis*. Quare fieri non poterat, quin Paulus Christum pontificem vere maximum, ad mortaliū quemdam conferendum, nullo cum alio compararet, quam cum Melchisedeco. 2.) Nec minoris momenti causam Paulo praebuit *Leuitici*, quam haec comparatio supponit, *cultus sacerdotique abrogatio*. Quam futuram non solum ipse validis contendit argumentis; sed per Psalmi CX, auctorem etiam praedictam iam esse ostendit.

§. X.

Praerogatiuae
Melchisedeci.

Septem in primis a Paulo recensentur *Melchisedeci praerogatiuae*; quae non solum eximiae & praestantissimae, verum etiam ita comparatae sunt, vt earum bene multae non possint, quin te in stuporem rapiant. Vnde etiam factum nobis esse videatur, vt interpretes plerique, alii longius, alii propius a via Pauli regia declinarint. Quorum sententiis recensendis, vt immoremur, cum apud multos legi possint, operae pretium non ducimus. Postulat potius instituti nostri ratio, vt, quae nobis circa hanc rem in mentem venerint, breuibus exponamus. At vero quo homines sumus, humani quidquam a nobis non putamus alienum; adeoque fieri possit, vt & nos interdum rem acu non tangamus. Cuius tamen eo facilius a te, beneuole lectori, nos veniam speramus impetraturos, quo plus haec res difficultatis atque laboris habeat. Quenam vero sunt, quas Melchisedeco Paulus tribuit praerogatiuas? En! sequentes! *Melchisedecum esse* 1.) *regem iustum*, 2.) *pacificum*

ficum, 3.) sine patre, 4.) sine matre, 5.) sine genealogia, 6.) sine vitae principio & fine. 7.) Quod decimas ab Abrahamo acceperit, eique benedixerit. Quas autem praerogativas, non Melchisedeci, sed, qui cum illo comparatur, Christi causa, Paulus commemorat. At non disertis verbis Christo eas omnes tribuit. Id Judaeorum more lectorum permittit iudicio; benedatus, cuique intellectu facillimum futurum, easdem se Christo, cuius causam agat, quas Melchisedeco, praerogativas tribuere.

§. XI.

Jam nunc rei cardo in eo vertetur, ut de praerogatiuarum Melchisedeci qualibet figillatim loquamur. Quarum prima latet in verbis Pauli: *πρωτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, cuius nomen regem iustum sonat.* Judaeos nomen *קִיץ יְצִיחַ* per regem iustitiae, vel urbis, quam iustitia incolat, interpretari, iam supra [§. 3.] memorauimus. Quorum ad imitationem Paulus quoque *ἑρμηνευεται*, id est, hoc nomen per regem iustum reddit. Superuacaneum tere est, ut moneamus, duo substantiua *βασιλεὺς δικαιοσύνης rex iustitiae*, loco substantiui cum adiectiuo *βασιλεὺς δικαίος, rex iustus*, hic esse posita. Cum nemo, linguae ebraeae cognitione vel leuiter tinctus, sit, qui id nesciat. Quid vero sibi vult haec Pauli comparatio? Certe, nullum alium in finem eam adfert, nisi ut lectores suos conuincat, Christum esse verum illud *קִיץ קוֹמֵץ, germen iustum ex stirpe Davidis proditurum,*

D

rum, l) & יהוה צדקו, *Deum iustitiae nostrae.* m) Ille-
ne iustissimus & tam innocens erat, vt ne ipsi qui-
dem eius hostes peccati vel minimi leuissimique il-
lum arguere possent? Ille ne apud Deum fidelibus
innocentiam restituit? Ille ne efficit, vt homines si ve-
lint possint, nil conscire sibi nulla pallefcere culpa?
Ille ne etiam est, qui non nisi iustos regni sui adsci-
fcit ciues? Quae cum ita sint, intellectu facile est,
neminem esse, qui regis principisque iusti nomine
maiori, quam Christus, iure sit insigniendus.

§. XII.

2) Rex
Salemi,
v. 2.

Secundam Melchisedeci praerogatiuam descrip-
turus Paulus, dicit: ἔπειτα καὶ βασιλεὺς Σαλήμ ὁ ἐστὶ
βασιλεὺς εἰρήνης, porro etiam rex fuit Salemi, id est, rex
pacis. Num Pauli iam tempore Iudaei verba
שלם דלם, per regem perfectum reddiderint, ex iisque
effecerint, Melchisedecum circumcisum esse natum,
nostrum non est definire. Hoc vero obseruamus,
huic similem, quodam tamen modo diuersam, illo-
rum verborum dare explicationem Paulum, per re-
gem pacis, id est, pacificum pacisque amantissimum,
ea interpretantem. n) Hoccine vero de Melchisedeco
vere dicere poterat Paulus? Potest omnino. De re-
cuperata enim pace mirandum in modum gauisus Mel-
chisedecus, Abrahamo, eius auctori, eam gratula-
tur, Deoque grates pio animo persoluit maximas.
At vero longe altiori de Christo praedicari potest sensu,
eum esse regem pacificum. Hic enim verus ille

72

l) Jerem. XXIII, 5. XXXIII, 15.

m) Jerem. XXIII, 6. XXXIII, 16.

n) Βασιλέα εἰρήνης & ἡγεμόνα εἰρήνης Melchisedecum sa-
lutat Philo, lib. 2. Allegoriarum Legis p. 75.

שר שלום, id est, *princeps pacis* o) est, per quem hu-
 mano generi reconliata Dei beneuolentia, & inter
 homines confirmata pax est. At *Christus ipse contra-*
dicere videatur, dicendo: *se non venisse, ut pacem ad-*
ferat, sed gladium. p) Sed salua res est, si modo
 Christi verba recte explicentur. Quid ergo sibi ista
 volunt? Christus iis tantummodo praedicat, *adsecclas*
suos hac in vita fatis, qualia a suae opinionis Messia
 sperarent, iucundis, non esse beandos; sed *divissimas*
ab hostibus iniurias vexationesque experturos. Quantus
 enim in eo fuerit Christus, ut pacem fidelibus resti-
 tueret, ex ipsis eius, suos de morte sua, cui iam
 erat vicinus, consolaturi verbis, perspicias: *Pacem*
inquit, relinquo vobis, pacem meam do vobis. q)

§. XIII.

Jam Melchisedeci sequuntur *praerogatiuae*, qui-
 buscum ita comparatum est, ut, si eas *simpliciter in-*
terpreteris, mortalium, praeter primos generis humani
parentes, nulli, tribui possint. Attamen Melchisede-
 co tribuit Paulus; cuius omni exceptione maius te-
 stimonium est. Videamus, quo id sensu faciat. Ho-
 rum primum est, quod in praedicatis per Paulum
 Melchisedeco tributis tertium locum occupat, quod
 fuerit *ἀπάτωρ sine patre.* Alio quidem tempore nobis
 in mentem venit, Paulum hoc *Melchisedeco propter*
eius, qua pontificis, originem tribuere; puta, quod
hae-

3) Ἀπά-
 τωρ. τ. 3.

o) Es. IX, 5.

p) Matth. X, 34.

q) Io. XIV, 27.

haereditaria illi haec dignitas non esset, vel quod pater eius summi pontificis munere non ornatus fuerit, id ei impedimento non fuisse, quo minus ipse hanc dignitatem obtineret. Ideoque Paulum ostendere velle, Christo quoque aditum ad eundem honorem non fuisse interclusum, per id, quod non ab Aharone, sed Dauide, stirpem duceret. r) Num vero negare poteris, Melchisedeci patrem summo sacerdotio functum fuisse? Hoc si dicere voluisset Paulus, vt, tanquam rem minus verosimilem, vel saltem omnibus incognitam, probaret, ipsi incubuisse censemus. Quodsi igitur rem paulo attentius consideraueris; intelliges id a Paulo quam maxime esse alienum, vt quaedam a Melchisedeco imperfectiones dimoueat. Imperfectio enim in illo esset, si eiusmodi maioribus, qui summi pontificatus dignitatem aliis concedere debuissent, fuisset ortus. Quis non videt, hoc Paulum agere, vt Melchisedeci praerogatiuas ad vnam omnes recenscat. Quas inter primum fere locum obtinet, quod ἀπάτωρ, id est, sine patre fuerit? At vero istorum temporum hominem, qui patrem omnino non agnouisset, prorsus ignoramus. Pauli igitur verba de viro interpretari cogimur, qui tum temporis, cum Abrahamo bene precaretur, viuum non amplius veneratus sit patrem. s) At quanti haec

r) Ad hanc fere sententiam cel. Christianus Schoettgenius inclinatur. vid. Horas eius Hebraicas ad Ebr. VII.

s) Ita quoque Andreæ Willetum in suis Hexaplis in Genesin sentire nos docet Jaques Saurin in Discours historiques, critiques, theologiques & moraux sur le Vieux & Nouveau Testament. Tom. 1. Disc. 13. p. 96. edit. Hagae Com. 1727. fol.

haec praerogatiua momenti est? Certe maximi! Patriarcharum enim temporibus, quilibet in familia sua sacra administrabat. Sacerdotum igitur munere simul functi sunt plures; ita tamen, vt *patri vel proavis superstitionibus summi pontificatus honorem concedere deberent filius vel nepotes*. Quod si igitur pater Melchisedeci adhuc inter viuos fuisset numeratus; hic quidem sacerdos fuisset, sed patre inferior. Magnum igitur ad augendam Melchisedeci dignitatem attulit cumulum, quod patre iam erat destitutus, ipse pontifex maximus. *Semi patrem tum temporis diem iam obiisse supremum, supra (§. 4.) demonstrauius. Sed a Melchisedeco ad Christum venimus. De quo non certi temporis tantummodo respectu, sed simpliciter dici potest, quod sit ἀπάτωρ, sine patre. Christus enim homo patrem prorsus non agnoscit.*

§. XIV.

Matrem non magis, quam patrem, Paulus concedit Melchisedeco; quae praerogatiuarum eius quarta est. Cur vero matrem ei abiudicat? Docet nos lex Mosaica, Israëltitarum sacerdotibus non licuisse, multo vero minus summo pontifici, vt quaslibet sine discrimine ducerent uxores. Qui autem ab eiusmodi, qua sacerdotibus, pontificique maximo interdictum erat, uxore, editus esset filius, is ad sacerdotalem & pontificalem dignitatem erat ineptus. †) Hoc quondam in causa fuit, vt crederemus, Paulum dicere, Melchisedecum, summi pontificis honore non priuasse id, quod illegi-
tima

†) Leuit. XXI, 7. 13. 15.

tima natus matre fuisset. Postquam vero intelleximus, Paulum hic non nisi *praerogatiuas* de Melchisedeco praedicare; hanc proscripsimus sententiam. Licet patriarcharum tempore non magis, quam postea apud Iudaeos, feminae ad sacerdotii & summi pontificatus honorem euectae videantur; attamen *Melchisedecus*, si eo tempore, quo bene Abrahamo fuit precatus, *matri adhuc adsurrexisset*, *venerationis illi praestandae legi*, non quidem ut pontifex, attamen ut *filius*, fuisset *obnoxius*. Nulla enim tanta dignitas est, quae liberos *reuerentiae parentibus debita officio* כבוד אב ואם liberet. Quod si igitur Melchisedeci *mater* quoque iam *fatis fuit functa*, ille *nec patrem nec matrem agnouit superiores*. *Semi matrem* eo tempore, quo pater de vita iam dudum decesserat, *superstitem non fuisse*, facile credas. Ad *Christum* vero quod attinet, cuius caussa haecce commemorantur a Paulo; ille quidem *Mariam matrem* ea, qua filium decet, *reuerentia est profecutus*. Illa tamen, *ut Deus*, multo fuit *maior*; A patre enim *ab aeterno genitus matrem non agnoscit*.

§. XV.

5) Ἄγε
νεαλόγη-
τος. V. 3.

Praerogatiuarum Melchisedeci quinta in eo consistit, quod fuerit *ἀγενεαλόγητος*, *sine genealogia*. Id quod de genealogia *adscendente & collateralis*, non descendente, interpretamur. Iam persuasi, *praerogatiuas Melchisedeci* occupatum tantummodo habere Paulum, pristinae nostrae coniecturae locum non amplius, relinquimus, quod Paulus hoc praedicato intenderit, Melchisedeci proauorum summi pontificis munere functum fuisse nullum. Quenam igitur illa praerogatiua est, quam nunc Melchisedeco tribuit
Pau-

Paulus? Paulus *negat*, *vllum Melchisedeci proauorum in vita adhuc fuisse*, qui cum eo de hac dignitate contendere potuisset. Quod si enim vel patre eius mortuo, quisquam proauorum adhuc fuisset superstes, illi non poterat non cedere Melchisedecus in summi pontificatus dignitate. Negat quoque *in Melchisedeci fratribus & cognatis vllum fuisse*, qui hanc ipsi dignitatem reddere potuisset *dubiam*. Proauorum *Semum* temporis, cum bene Abrahamo precaretur, vitam adhuc egisse neminem, ex eo in aprico est positum, quod *proauos eius iam ante diluuium supremus dies occupauerat omnes*. Longe vero *fratribus per Patrem praelatum esse Semum supra (§. 4.) vidimus*. Quae praestantissima Melchisedeci *prae Aharone praerogatiua* est. Silentio praeterimus, regiam, qua Melchisedecus superbiebat, dignitatem Aharonem numquam fuisse consecutum. *Num parentes Aharonis, illo ad summi pontificis munus perueniente, in viuis adhuc fuerint, non inquirimus*; cum nos id frustra facturos credamus. Attamen nos *recte negaturos* confidimus, eum fuisse *ἀγενεαλόγητον, sine genealogia*. Namque ex cognatis eius superstes fuit quidam, quo se inferiorem esse negare non potuit. Nonne *Mosem fratrem*, populi principem summus pontifex quoque vt eum, qui summi pontificis in se contulisset dignitatem, *superiorem*, quam diu viueret, *agnoscere obstrictus* fuit? Aharoni autem superuixit Moses. Sed mittimus hos; & consideramus, altiori sensu *Christum* iure meritoque dici *ἀγενεαλόγητον, sine genealogia*; qui *sui similes, proauos non habet*. Cuius si vel proauis ab Adamo in viuis adhuc fuissent omnes; illis tamen infinites maior fuisset Christus. Quod dubium & ipse

ipfe suis, diuinitatem suam non agnoscentibus, aduersariis opponit. *Cum vero, inquit David eum suum dominum adpellet, quomodo illius filius est? u)*

§. XVI.

7) Aeternus, v. 3.

Melchisedeci Praerogatiuarum sequitur sexta; qua, aeternitatem Melchisedeco tribuere videatur Paulus. Dicit enim, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, *nec principium dierum nec vitae finem habens.* Hoc de solo Deo, mortalium nemine, dici posse, omnibus pro percepto liquet. At Melchisedeco id tribuit Paulus. Nostrum igitur erit, vt, quo iure & quo sensu hoc a Paulo fiat, ostendamus. Vnicuique prudenti scriptori hoc debemus, vt ita verba eius accipiamus, ne eum mendacii vel absurdi temere faciamus reum. Multo vero magis nobis incumbit, vt eam suspicionem, quod aliquid dixerit, quod cum veritate non satis conciliari possit, a Paulo, viro diuinitus adspirato, dimoveamus omnem. Quod hoc quoque loco nos facili negotio facturos speramus, si eum id quod de Melchisedeco praedicat, *relatiue*, & ceterorum *Melchisedeci aetatis hominum respectu*, dixisse adfirmemus. Est hoc in illis Melchisedeci praedictis, quod ad *Semum* aperte digitum intendere videatur. Sane ceterorum hominum neminem producere poteris, cui id aequae tribui posse docere queas. Quam diu fratres eius vixerint haud facile quidem definiueris. *Semum* autem vitam vsque ad 502 post diluuium, id est, ad 150 Abrahami annum propagasse, genuina Chronologia docet. Hominum Abrahamo aequalium *nemo illius viderat natales.* Lucem adspexerat *semus in diuerso*, si ita dicere liceat *mundo*, עולם אחר; in aeuo

u) Matth. XXII, 45.

aeuo ante magnum illud diluuium. Quod, si fratres eius, vti videatur mortui tum iam fuerunt, praeter Semum viderat nemo. Qua de caussa Paulus dicit μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν ἔχων, *principium dierum non habens*; puta in noua, quae tum currebat, temporis post diluuium periodo. Sed *nec post diluuium quemquam* inuenies, qui *tam longaeuae*, quam Semus, *vitae duratione* sit potitus. Omnes eius nepotes & pronepotes, quorum facta in monumentis sacris mentio est, ad Abrahamum vsque, ante illum obierunt; si solos Abrahamum & Eberum excipias; qui tamen longaeuitate illi pares nequaquam fuerunt. Cum Eber 460 quidem, Abrahamus 175 tantum annos, Semus autem integra sex secula viuendo impleuerit. *Pronepotum* igitur suorum *cateruae*, qui diu post ipsum venerant, totisque ante eum agminibus decedebant, plane *non moriturus videri poterat* venerandus hic senex. Quapropter Paulus dicit, μήτε ζῶνς τέλος ἔχων *vitae quoque finis expers*; puta, *ex illius aetatis hominum*, qui tam longaeuum praeter Semum viderant neminem, *sententia*. De Aharone hoc nulla ratione praedicari potest, quippe qui ad 123 tantummodo aetatis annum processit, & haud vltra 40 annos functus summi pontificis munere est. Quod vero non nisi respectiue de ipso Melchisedeco dici possit, eum esse aeternum; hoc tamen ei, *propter comparationem cum Christo*, absolute tribui posse, contendit Paulus. Ἀφωμοιωμένος δὲ, inquit, τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεχές. *Propter comparationem vero cum filio Dei summus in perpetuum manet pontifex*. Licet Melchisedeco, vt nudo homini, non competat aeternitas; *summi pontificatus eius tamen muneri competit*: quo cum Christi Θεανδρώπου pontifi-

E cale

cale comparatur munus. Hic enim solus *pontifex* est *aeternus*. Hic Alpha & Omega. Hic principium dierum & vitae finem nullum habet.

§. XVII.

8) Deci-
mas ab
Abraha-
mo acce-
pit, eique
benedi-
xit. v. 2.
4. 10.

Melchisedecus ob eximias suas praerogatiuas, quarum nulla sacerdotibus ex Aharonis stirpe compete-
bat, summis a Paulo laudibus elatus, Leuiticos sacer-
dotes denique longe antecedit eo ipso, quod *de ma-
nubiis decimas accepit ab Abrahamo, atque huic benedixit.*
At quantus hic vir erat! Quo tamen multo maiorem
Melchisedecum fuisse ex dictis sequitur. Quatuor
regum gloriosus *Abrahamus victor* fuit. *Melchisedecus*
vero ille erat, cui maxima cum reuerentia *victoriae suae*
obferebat fructus. *Leuiticis sacerdotibus* quidem *decimas*
dabant *Israëlitae*, propterea quod *lege diuina* ad hanc
rem erant *obstricti.* *Abrahamus* vero, nullo iussu di-
vino, sed *sua sponte*, eas dedit *Melchisedeco.* *Suae tan-
tum gentis sacerdotibus* *decimas Israëlitae* dederunt.
Abrahamus vero non *suae tantum*, sed *plurium gentium*,
& fortasse *omnium*, quotquot tunc ibi locorum existi-
terunt, *piorum summum pontificem* iis donauit. Si
magna *Israëlitarum sacerdotum praerogatiua* in eo consti-
tit, quod *bene suo populo dicerent*; eam tamen multum
vicit *Melchisedecus* eo, quod totius eorum *gentis auctori*,
eximiis a summo numine promissionibus beato, *bene*
est precatus. Nonne inperitienda Abrahamo benedi-
ctione in aprico posuit, se illo & toto ab eo oriundo
Israëlitarum populo esse maiorem? Quid, quod
Isaaco, a quo *Israëlitae stirpem* ducunt, *nondum nato*,
per Abrahamum Leuitae quoque *Israëlitarumque sacerdo-*
tes decimas Melchisedeco dederunt omnes. Ergone Leui-
tis

tis populique Judaici maior sacerdotibus fuit *Melchisedecus*, & qui cum illo comparatur *Messius*? Et hoc quidem erat id, quod Spiritum Sanctum comparatione Melchisedeci cum Messia, qui Aharonis posteris longe maior pontifex futurus esset, indicare voluisse, demonstraturus erat Paulus.

§. XVIII.

Ex hisce porro efficit Paulus, *sacerdotium legemque Leuiticam in nouo foedere non posse non abrogari*. Quamnam vero ob causam? Certe ob grauissimam; puta, *quod hominibus eas, quas Deus a fidelibus & probis requirit, perfectiones impertire non poterat* Leuitica lex. Assertum autem suum, quod Judaicum sacerdotium & lex Leuitica tolli debeant, duobus argumentis demonstrat. 1) Quod, cum stante *lege Leuitica ad sacerdotium praeter Aharonis posteros nemo* admitti debeat, *Christus* noui foederis summus secundum ordinem Melchisedeci pontifex natus *ex Indae tribu* sit. 2) Quod in *Psalmo CX.* disertis verbis dicatur, *Messiam* non secundum Aharonis, sed *secundum Melchisedeci*, ordinem noui foederis pontificem esse futurum.

Leuitici
cultus
abrogatio. v.
11 - 19.

§. XIX.

De hoc iam noui foederis summo pontifice, ipso *Melchisedeco* maiore, has Paulus *praerogatiuas* praedicat. 1) *Legem Leuiticam* ad externos dumtaxat spectasse ritus; ideoque *homines redere non potuisse perfectos*; *Christum* vero expiatione sua, & salutari de fide & caritate doctrina, beatissimum nobis *ad Deum aditum aperuisse*. 2) Deum solemniter *iurando* adfirmantem, quod *Messiae* summus pontificatus sit conferendus, significasse, *quanti momenti res & quam hominibus salutaris sit futura*. Dicitur autem in *Psalmo CX. 4.* *Iurauit Deus, id quod frustra non fecit, te pontificem esse futurum ad modulum Melchisedeci*. 3) *Sacerdotes ab Aharonis stirpe* oriundos sacerdotio ad breue tantummodo tempus fungi, monet Paulus; *Christum* vero in *omnem aeternitatem* neque exuendum esse pontificatu, neque *successorem esse habiturum*. 4) *Christum* non exiguae durationis

Messiae
pontificis
praerogatiuae.
Ebr. VII,
20 - 28.
VIII, 1-3.

tionis bonis homines beare; sed restitutam per eum *salutem esse aeternam.* 5) *Non iisdem, quibus Israëlitarum sacerdotes, imperfectionibus obnoxium esse Messiam, Paulus contendit; Vti coelitibus maiorem, ita omnibus quoque longe sanctiorem esse atque perfectiorem, nulla prorsus labe laborantem.* 6) *Vti, praeter pontificale, regio quoque diademate ornatus fuerit Melchisedecus; ita Christum ad dextram considerare Dei, summumque suae caput esse ecclesiae.* 7) *Aharon cum posteris suis pontificum munus obibant in tabernaculo & templo per homines exstructo; brutaque animalia Deo victimas caedebant. Vtrumque de Christo negat Paulus. Quem ipsos fideles & pios multo nobiliter Deo templum consecraturum, obsequiosissimumque eorum animum pro victimis summo numini longe acceptioribus oblatorum contendit. En! summum pontificem, Melchisedeco quam Leuitis similiorem; hoc tamen ipso infinites maiorem!*

§. XX.

Epilogus.

In illis iam versamur diebus, quibus Christiana gens piam per *supremum huncce pontificem suo ipsius supplicio summo numini oblatae pretiosissimae victimae* deuota mente recolit memoriam. Quid igitur aequè nobis incumbit, quam ut mentis nostrae sermonumque perpetuum misericors hic & infinitus Christi amor sit obiectum. *Acceptissimas vero illi grates persoluemus, si operam dederimus ut, quemadmodum ipse sanctus est, nos quoque simus sancti. Summo pontifici, magno suo expiatorio die munere suo perfuucto, dum eum domum solemnissime deducebant, grauissimos labores feliciter peractos gratulabantur Iudaei.* vv) *At vero cuiusnam pontificis labores ad eos comparare poteris, quos Christus pontifex vere maximus subire non dubitauit, vitam pro nobis profundendo! Nostrumne igitur sit, ut debita cum pompa eum deducamus? Ita vero, ut ipsi placeat, nostro huic officio satisficiemus, si sanctissimis eius vestigiis fideliter insistamus.*

w) Ioma, fol. 71, 2.

) o (

Coll. diss. A. 229, mist. 27